

НАРОДНО СЪБРАНИЕ	
Вх. №	854-01-82
Дата	07.11.2018 г.

10¹⁵
JCM

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ
Г-ЖА ЦВЕТА КАРАЯНЧЕВА

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ,

На основание чл. 87, ал. 1 от Конституцията на Република България и чл. 76, ал. 1 от ПОДНС, внасяме законопроект за изменение и допълнение на Закона за културното наследство с мотиви и предварителна оценка на въздействието към него.

Молим, законопроектът да бъде представен за разглеждане и приемане съгласно установения ред.

Вносител:

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ЧЕТИРИДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Проект!

З А К О Н

**за изменение и допълнение на
Закона за културното наследство**

(Обн., ДВ, бр. 19 от 2009 г.; Решение № 7 на Конституционния съд от 2009 г. -бр. 80 от 2009 г.; изм. и доп., бр. 92 и 93 от 2009 г., бр. 101 от 2010 г., бр. 54 от 2011 г., бр. 15, 38, 45, 77 и 82 от 2012 г., бр. 15 и 66 от 2013 г., бр. 98 от 2014 г., бр. 16, 52 и 74 от 2016 г., бр. 96 от 2017 г. и бр. 7, 77 и 89 от 2018 г.)

§ 1. В чл. 96 ал. 1 и ал. 2 се изменят така:

„(1) Идентификацията на движими културни ценности е научно – изследователска дейност, чрез която се определя дали една вещ съответства на критериите за културна ценност, както и нейната класификация и категоризация по реда на този закон.

(2) Идентификация на културни ценности се извършва от музеите, притежаващи експертен потенциал и съответни по тематичен обхват на идентифицираните културни ценности.“

§ 2. Създава се чл. 96а:

„Чл. 96а. (1) Критериите за определяне на една вещ като културна ценност са:

1. научна стойност;
2. историческа стойност;
3. художествена стойност;
4. автентичност;
5. уникалност /брой екземпляри/;
6. време на създаване;
7. териториален произход;
8. материал;

9. средства или техника за изработка;
10. авторство /творец, работилница/;
11. състояние;
12. пазарна стойност.

(2) Конкретните изисквания и параметри на всеки критерий се определят в Наредбата за реда за извършване на идентификация на движими културни ценности.”

§ 3. В чл. 97 се правят следните изменения:

1. Алинея 3 се изменя така

„(3) Физически и юридически лица, притежаващи вещи или колекции от вещи, които могат да се определят като културни ценности, могат да поискат тяхната идентификация от съответния по тематичен обхват държавен, общински или частен музей, от лице, вписано в регистъра по чл.116, ал.1 или от нумизматично дружество, вписано в регистъра по § 6, ал. 2 от ПЗР на този закон.“

2. Алинея 5 се изменя така:

„(5) Не подлежат на идентификация за целите на последваща продажба произведения на българското изобразително и приложно изкуство, във всички разновидности, създадени след 1900 година, както и български печатни книги, издадени след 1805 година.

§ 4. Член 101 се отменя.

§ 5. В чл. 105 ал.1 се изменя така:

„(1) Отношенията между лицата по чл. 97, ал.3 и лицата, извършващи идентификацията, се уреждат с писмен договор.”

§ 6. Член 109 се изменя така:

„Чл.109. Колекционер е физическо или юридическо лице, собственик или владеец на културни ценности, идентифицирани като колекция и вписани в регистъра по чл. 102.“

§ 7. Член 110 се изменя така:

„Чл. 110. Колекционерът поддържа регистър, който трябва да съдържа описателен и фотографски каталог на всяка една от културните ценности в колекцията, информация за нейната консервация и реставрация.”

§ 8. В наименованието на раздел IV думите „и ползвателите“ се заличават.

§ 9. В чл. 111 се правят следните изменения:

1. Алинея 1 се изменя така:

„(1) Юридическите и физически лица, собственици, владелци или държатели на идентифицирани движими културни ценности и/или колекции от такива ценности имат право:“

2. Алинея 2 се изменя така:

„(2) Музеят, в който са идентифицирани движимите културни ценности, може да ги приеме в случаите по ал. 1, т. 2, ако има условия за тяхното съхранение. Отношенията между собственика, владелеца или държателя и музея се уреждат с писмен договор.“

§ 10. Член 112 се изменя така:

„Чл. 112. Юридическите и физическите лица, собственици, владелци или държатели на идентифицирани движими културни ценности имат следните задължения:

§ 11. В чл. 115 накрая се добавят думите „и вписани в регистъра по чл. 116, ал.1. от този закон“

§ 12. В чл. 128 ал. 1 се изменя така:

„(1) Износът и временният износ на движими културни ценности от територията на страната се извършват с разрешение за износ или сертификат за износ. Износ на придобити извън територията на страната културни ценности по чл.97, ал. 6 се извършва с документите им за произход.“

§ 13. В чл. 146 ал. 3 се изменя така:

„(3) Движимите и недвижимите вещи придобиват статут на археологически културни ценности от съответната категория след идентификацията им като такива по реда на този закон.“

§ 14. В § 5, ал. 1 от преходните и заключителни разпоредби се правят следните промени:

1. Думите „от Националния исторически музей или от съответния регионален музей по реда на чл. 97, ал. 5“ се заменят с думите „от съответните музеи по реда на чл. 96, ал. 2, т. 1“.

2. В края на ал. 1 се добавя ново изречение: „Ако музеят не е в състояние и не извърши идентификацията и регистрацията, заявителят може да пренасочи искането си за идентификация и регистрация към друг музей по реда на чл. 96, ал. 2, т. 1.“

София,.....2018 г.

Вносител:

М О Т И В И

към Законопроекта за изменение и допълнение на Закона за културното наследство

С приемането на закона за културното наследство през 2009 г. законодателят уреди „опазването и закрилата на културното наследство на Република България“ /чл.1, ал.1/, като остави извън обхвата на регламентацията съществени аспекти на обществените отношения, свързани с откриването, идентифицирането, съхраняването, правата, сделките и популяризирането на културното наследство. Философията на закона беше съществено накърнена чрез РЕШЕНИЕ № 7 ОТ 29 СЕПТЕМВРИ 2009 Г. ПО КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО № 11 ОТ 2009 Г на КС на РБ, с което бяха обявени за противоконституционни два текста от закона. Въпреки че от тогава ЗКН е претърпял 18 изменения и допълнения, все още са налице белези на липса на идеологическо единство и взаимовръзка на неговите разпоредби, съдържа някои вътрешнопротиворечиви текстове, не въвежда единен понятиен и категориен апарат, като съществен недостатък е липсата на критерии за определянето на една вещ като културна ценност.

Целите, които преследва този ЗИД на ЗКН, съсредоточени в областта на движимото културно наследство, са да въведе по-голяма яснота в използвания понятиен апарат, да синхронизира част от текстовете, които в момента са в несъответствие един с друг, както и да регламентира по ясен начин част от възникващите при неговото прилагане проблеми.

През изминалите почти 10 години, в които ЗКН действа, не е извършвана цялостна оценка за резултатите от неговото прилагане в съответствие с чл.17, ал. 1 от Закона за нормативните актове. Ето защо предлаганите промени и допълнения не засягат философията на закона и уредените в него правни регламенти за владение, търговия и износ на движими културни ценности, а целят да синхронизират направени в предходни ЗИД на ЗКН промени с основните текстове в общоприемлива и практически приложима идеология и да запълнят правни празноти.

С предвидената промяна в §1, т.1 на този ЗИД на ЗКН се дава по-ясно определение на понятието „идентификация на движими културни

ценности“, като то се охарактеризира като научно-изследователска дейност.

С § 2 се създава нов член 96а, в чиято алинея 1 са изчерпателно изброени критериите за определяне на една вещь като културна ценност. Това се налага, тъй като законът в неговия член 96, ал.1 въвежда термина „критерии за културна ценност“, но самите критерии не са детерминирани и развити в специален текст, което създава съществена нормативна празнота. В ал.2 се възлага определянето на конкретните изисквания и параметри на всеки критерий за различните области на културното наследство да бъдат разработени в Наредба за реда за извършване на идентификация на движими културни ценности. Изчерпателното изброяване на критериите и определянето на техните параметри в Наредба ще създаде правната рамка на идентификацията като научно-изследователска дейност без възможности за субективна оценка.

Промените в чл.96, ал 2 /§1, т.2 от този ЗИД на ЗКН/ и чл.97, ал. 3 /§ 3, т. 1 от този ЗИД на ЗКН/ се налагат от необходимостта културните институти и организации, извършващи дейности по идентификацията на движими културни ценности, да бъдат изчерпателно изброени на едно систематично място. Сега нумизматичните дружества са отбелязани § 6, ал. 2 от преходните и заключителни разпоредби на ЗКН, а търговците, получили разрешение за извършване на търговска дейност с движими културни ценности – в чл.97, ал.4 при неговата промяна през 2011 г. С промяната на чл.96, ал 2 се предоставя правомощие по извършване на идентификация на музеите, които притежават необходимия експертен потенциал за извършване на дейността.

С предложената промяна в чл.97, ал. 5 /§3, т.2 от този ЗИД на ЗКН/ се предвижда изключение от общия режим на задължителна идентификация преди прехвърлителна сделка, като се предлага такава идентификация да не се изисква за български печатни книги, издадени след 1805 г., както и за произведения на българското изобразително и приложно изкуство, във всичките му разновидности, създадени след 1900 г. Целта на промяната е стимулиране на културния обмен и търговско обръщение на книги и художествени произведения, чиято идентификация по същество е формална и ненужно затормозяваща - книгите се идентифицират чрез своята титулна страница, на която е изписано заглавието, авторът и годината на издаването. Отпадането на

задължителната идентификация на художествени картини и други форми на съвременното изобразително и приложно изкуство преди прехвърлителна сделка ще облекчи и съответно стимулира популяризацията на това изкуство. Предложената промяна е била обсъдена и приета, включително от представителите на Литературния музей, Националната галерия и Съюза на българските художници, в специално създадената със заповед на Министъра на културата № РД 09-174/31.03.2016 г. работна група за изработване на проект на ЗИД на ЗКН.

Синхронизацията на понятийния апарат е в основата на предложените промени в §3, т.3, §6, §8, §9 и §10, където вещните отношения на собственост, владение и държане са описани чрез правните фигури на собственика, владелеца и държателя съгласно вещното право. Отпада неясната правна фигура на „ползвателя“, развита частично от законодателя в отменените текстове от Конституционния съд на Р. България.

В § 4 се предвижда отпадането на чл. 101, неговият смисъл се съдържа в други закони, а и текстът „ако има данни да се предположи, че вещите - обект на идентификация, са незаконно придобити“ борави с предположения, а не с доказани факти.

Промяната в §12 е наложителна пред вид липсата на синхронизация в законовите текстове, касаещи придобити извън страната културни ценности. В действащия закон придобитите извън страната културни ценности не се идентифицират и регистрират съгласно чл.97, ал.6, но законодателят не е определил особен ред за техния износ, а в общия регламент на раздел VI се урежда износът и временният износ само на идентифицирани културни ценности. Преодоляването на това несъответствие изисква предложената промяна. Същевременно ще бъдат стимулирани българските граждани, придобили културни ценности от аукциони извън страната, да ги внесат и социализират тук, а не да ги съхраняват в чужбина.

В § 13, който променя чл.146, ал.3, изрично се уточнява, че движимите и недвижимите вещи придобиват статут на археологически ценности от съответната категория след тяхната идентификация, което е в съответствие с цялостната философия на ЗКН.

В § 14 се правят промени в § 5, ал. 1 от Преходните и заключителни разпоредби, като промяната в т.1 е продиктувана от обстоятелството, че сегашният текст по грешка препраща към чл.97, ал.5, който е несъотносим към разглежданата материя. С промяната в т.2 се дава право за пренасочване на заявлението за идентификация и регистрация към друг музей, което се обуславя от факта, че от заявленията за регистрация към 10.04.2010 г. 107 колекции с окончателен акт са регистрирани едва 17. /Данните са от МК към края на 2016 г./, поради което собствениците на 90 нерегистрирани колекции са били лишени от правото си да се разпореждат със своята собственост. С новата разпоредба заявленията за регистрация могат да бъдат пренасочени към предвидените в закона културни институти и организации, които разполагат с необходимия експертен потенциал за това, като това изискване е заложено в предвидената промяна на чл. 96, ал. 2.

Вносител:

Предварителна оценка на въздействието
на Законопроекта за изменение и допълнение
на Закона за културното наследство

Основанията на промените, заложи в този ЗИД на ЗКН, фокусирани в областта на движимото културно наследство, произтичат от липсата на яснота в използвания понятиен апарат, известна несинхронизираност на част от законовите текстове, както и да регламентират по ясен начин част от възникващите при неговото прилагане проблеми. Законопроектът не засяга нововъзникнали и неуредени обществени отношения и цели да синхронизира и усъвършенства правната рамка на идентификацията на движимите културни ценности.

Заинтересовани обществени групи са всички собственици на движими културни ценности, особено притежателите на старопечатни книги и на художествени произведения на българското изобразително и приложно изкуство, създадени след 1900 г., както и вносителите на движими културни ценности, закупени от международни аукциони. Законите промени ще доведат като ефект стимулиране на търговския обмен на книги и на художествени произведения на българското изобразително и приложно изкуство, поради отпадане на изискванията за задължителна идентификация преди прехвърлителна сделка. От друга страна възможността закупените в чужбина движими културни ценности да се изнасят само с техните придобивни документи ще допринесе голяма част от тези културни ценности, които сега се съхраняват в чужбина, да бъдат внесени в страната и социализирани. Тази промяна ще поощри придобиването и връщането в страната на културни ценности, които иначе ще останат неприобщени към българския културен патримониум. Предвидена е възможност колекциите от археологически ценности, заявени за регистрация в музеите, но неидентифицирани и нерегистрани до този момент, да бъдат пренасочени за регистрация към музей с достатъчен експертен потенциал. Регистрацията ще позволи на собствениците да упражняват в пълен обем правата си, регламентирани от Закона.

Реализирането на законодателната инициатива не изисква допълнителни публични разходи.

Законодателната инициатива не въвежда нови административни тежести, а облекчава регулаторната среда, като премахва изискването за идентификация на определени групи културни ценности, представляващи съществена част от гражданския търговски обмен.

Законопроектът не изисква промени в други закони, но възлага на Министъра на културата да разработи нова наредба за идентификацията на движими културни ценности, в която да въведе материални индикатори на новосъздадените критерии за определяне на вещта като движима културна ценност.

Вносител: